

תאריך: 26.9.2017
מספרנו: 10012

לכבוד
האלוף יואב (פולו) מרדכי
מתאם פעולות הממשלה בשטחים

באמצעות פקס: 03-6976306

שלום רב,

הנדון: התרת כניסתם של סבים וסבתות ישראלים לביקור משפחותיהם ברצועת עזה בהתאם

לקריטריונים הקיימים

"זה התחיל בשני הורים
עליזים וצעירים
שהולידו בשבילי
את המשפחה שלי
וכשיש לי מסיבה
רק תביטו מי שבא
רק תביטו מי שבא :

סבא בא, אבא בא
אריה מכפר סבא בא
בא ברוך, ברוך הבא
עם דודה, דודה רבה
סבא בא, אבא בא
גם הסבתא יבאבא
אהלן ומרחבא
מי שבא ברוך הבא!"
(מלים: יורם טהר לב).

לפני כשנה וחצי החליט המתפ"ש באופן מפליא ומפתיע לאסור על כניסתם של סבים וסבתות (ונכדים ונכדות) ישראלים לביקור משפחותיהם המתגוררות ברצועת עזה. החלטה זו, שאין לה כל הצדקה, קורעת משפחות ומונעת מסבים וסבתות להשתתף בשמחות ובאבלות של יקיריהם בעזה. בהינתן העובדה שכניסת תושבי עזה לישראל מוגבלת עוד יותר, מדובר בגזירה קשה שרומסת את הזכות החוקתית של הסבים והסבתות הישראלים לחיי משפחה. נוכח אי החוקתיות והחוקיות של החלטה זו, הריני פונה אליך על מנת שתחזור בך מההחלטה. ככל שהחלטה תישאר על כנה, נראה דרכנו פתוחה לערכאות.

רקע

1. לאחר ההתנתקות נקבע בחוק כי כל ישראלי המבקש להיכנס לרצועת עזה צריך לקבל היתר ממפקד פיקוד דרום (סעיף 24(א) לחוק יישום תכנית ההתנתקות, תשס"ה-2005). מאז, ועד לאחרונה, הותרה כניסתם של ישראלים לרצועת עזה אם היו להם קרובי משפחה ברצועה, וזאת רק במקרים שהוגדרו כ"הומניטאריים": איחוד משפחות ("משפחות חצויות"), ביקור חולה, השתתפות בחתונה או לוויה. **הקריטריונים האמורים התיירו גם את כניסתם לעזה של סבים וסבתות, נכדים ונכדות.**

2. בנוהל המרכזי שפירט את המדיניות לגבי כניסתם ישראלים לעזה, "נוהל הגשת בקשה כניסה לרצועה" של המתפ"ש משנת 2012, צוין ברחל ביתך הקטנה כי קרבה ראשונה כוללת ביקורים של סבא או סבתא ישראלים ברצועה, בסעיף 4(ב)(1)(ג):

"קריטריונים: קרבה ראשונה (אבא, אמא, אח, אחות, בן זוג). במקרים של

חתונה/הלוויה יש לאשר גם סבא, סבתא, נכד, נכדה."

העתק "נוהל הגשת בקשה כניסה לרצועה" של המתפ"ש משנת 2012 מצ"ב ומסומן נ/1.

3. לצד זאת, בשאר מסמכי המדיניות שנגעו לכניסת ישראלים לעזה לא פורטה מהי אותה "קרבה ראשונה". ר' מסמך "מדיניות תנועת אנשים בין מדינת ישראל לרצועת עזה" משנת 2011 (סעיף 7(ב)(1)(א)) וכן "נוהל טיפול בבקשת ישראלים ליציאה לרצועת עזה" של המתפ"ש משנת 2015 (סעיף 4(ג)(1)).

העתק הסעיפים הרלוונטיים ממסמך המדיניות משנת 2011 ומ"נוהל טיפול בבקשת ישראלים ליציאה לרצועת עזה" משנת 2015 מצ"ב ומסומן נ/2.

4. בהתאם לקריטריונים אלו, כאלף ישראלים נכנסו לרצועת עזה מדי שנה לביקור משפחותיהם ולהשתתפות בחתונות ובהלוויות, לרבות סבים וסבתות, נכדים ונכדות.

5. בשנת 2016 הגישו [REDACTED], סבא וסבתא ישראלים, עתירה לבג"ץ לאחר שבקשתם להיכנס לעזה להשתתפות בחתונת נכדתם סורבה באופן מפתיע בטענה שאינה עומדת בקריטריונים (בג"ץ 1952/16 [REDACTED] נ' **מפקד פיקוד דרום** (פורסם בנבו, 9.3.2016). במהלך הדיון נציגי המדינה הסבירו כי מבחינתם "קרבה ראשונה" לצורך כניסה לעזה אינה כוללת סבים וסבתות. בית המשפט לא קיבל את הפרשנות הזו והעדיף על פניה את טענת "גישה" כי הנוהל משנת 2012 הוא הנוהל הרלוונטי בהיותו מפרט מהי "קרבה ראשונה". לפיכך הוצע כי המדינה תתיר את כניסתם של בני הזוג [REDACTED], עם בתם החולה, לחתונה ברצועת עזה, וכך היה.

העתק פרוטוקול ופסק הדין בבג"ץ 1952/16 מצ"ב ומסומן נ/3.

6. שבועיים לאחר מתן פסק הדין, שינה המתפ"ש את מדיניותו וקבע במסמך "סטאטוס ההרשאות" המעודכן ליום 23.3.2016 כי המונח "קרבה ראשונה" מתייחס אך ורק לאם, אב, אח, אחות, ילד וילדה, בעל/אישה (נשואים). זאת, אלא אם צוין במפורש אחרת ביחס לקריטריון פרטני מסוים (סעיף ז' בעמ' 4) (להלן: **ההחלטה**). ואכן, סעיפים אחרים באותו המסמך קובעים כי **סבים וסבתות פלסטינים רשאים לצאת מעזה לצורך ביקור משפחה בישראל או בגדה המערבית, במקרים הקריטריונים כמו חתונה, הלוויה, ביקור חולה או ביקורי אסיר** (ר' סעיפים 3(ב) בפרק ג' בעמוד 24, סעיף 38 בטבלה שבעמוד 41, סעיפים 20 ו-21 בטבלה שבעמוד 50).

העתק הסעיף הרלוונטי ממסמך "סטאטוס ההרשאות" מיום 23.3.2016 מצ"ב ומסומן נ/4.

7. מכאן, שרק סבים וסבתות (ונכדים ונכדות) ישראלים מופלים כעת לרעה. בניגוד לחבריהם

הפלסטינים הם אינם רשאים לבקר את נכדיהם ברצועת עזה בשום מצב, אף לא לשם השתתפות בחתונה או בהלוויה חלילה.

8. יצוין כי לאחרונה המתפ"ש פרסם עדכון לנוהל "טיפול בבקשות ישראלים ליציאה מישראל לרצועת עזה" אך בדומה להתנהלות בעבר, בנוהל זה אין כל התייחסות למהות "קרבה ראשונה" ואין התייחסות ספציפית לגבי סבים וסבתות.

העתק "נוהל טיפול בבקשות ישראלים ליציאה מישראל לרצועת עזה- משרד ישראלים" מחודש אוגוסט 2017 מצ"ב ומסומן 5/.

9. מיותר לציין ששינוי המדיניות המדובר לא לווה בהודעה המנמקת את ההחלטה ומפרטת את הסיבות לה.

ההחלטה בלתי חוקתית

10. ההחלטה האמורה בלתי חוקתית משום שהיא פוגעת באופן בלתי מידתי בזכויות חוקתיות המוקנות לסבים ולסבתות הישראלים. אין חולק כי לכל אזרח ישראלי ישנה הזכות לחיי משפחה והזכות לחופש תנועה. זכויות אלו הן זכויות שהוכרו בשיטת המשפט הישראלי כבעלות מעמד חוקתי.

11. מדינת ישראל יצרה הסדרים שמאפשרים בנסיבות מסוימות את כניסתם של אזרחי ישראל לרצועת עזה, וזאת על מנת שלא לשלול באופן מוחלט את זכותם לחיי משפחה ולחופש תנועה. הסדרים אלו, הגם שהם מינימאליים באופיים ובהיקפם, היו הכרחיים לאור ההחלטה למנוע כמעט כליל את כניסת תושבי רצועת עזה לישראל לביקורי משפחה ואיחוד משפחות.

12. ההחלטה האמורה לוקחת מסבים וסבתות ישראלים את המעט שהיה להם בשנים האחרונות- האפשרות לפגוש את משפחתם המתגוררת ברצועת עזה במקרים של חתונה, הלוויה חס וחלילה או ביקור חולה במצב קשה. **מדובר על אנשים מבוגרים, המתגוררים בישראל לעתים בגפם, כשמרבית מילדיהם עברו להתגורר ברצועת עזה. הם נאחזים במפגש השנתי עם ילדיהם ונכדיהם בעזה כאוויר לנשימה.** השיחות הטלפוניות והווידאו-צ'אט לא יכולים להחליף את החיבוק, הנשיקה והליטוף של ילדים ונכדים אותם לא ראו משך שנים. כך ודאי כאשר מדובר בהשתתפות בשמחה של נכד או נכדה המתחתנים. ואת זאת המתפ"ש לקח מהם, באבחת סכין, ללא שום סיבה.

13. החלטה זו מביאה לשלילה ואיון מוחלט של זכויותיהם החוקתיות של הסבים והסבתות הישראלים לחיי משפחה ולחופש תנועה, שממילא מימושן היה דל ומצומצם בהיקפו עד כה. זאת, משום שההחלטה לא מותירה שום פתח, שום חריג. היא אוסרת באופן גורף ומוחלט על כניסה של סבים וסבתות לרצועת עזה, לצורך ביקור נכדיהם והשתתפות באבל או בחתונה. **משכך, מדובר בהחלטה בלתי מידתית בעליל, שאינה עומדת במבחני פסקת ההגבלה הקבועים בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.**

להחלטה אין שום הצדקה

14. כאמור, אין ברשות הציבור הסבר או נימוק להחלטת המתפיש לשנות את מדיניות כניסת הסבים והסבתות הישראלים לעזה. קשה גם להעלות על הדעת נימוק לגיטימי למהלך שכזה. שהרי, **הסיכון הביטחוני העולה מהתרת כניסתם של סבים וסבתות לרצועת עזה אינו רב**, וודאי לא גדול יותר מזה הנובע מהתרת כניסתם של אזרחים ישראלים אחרים- הורים, אחים וילדים של תושבים המתגוררים בעזה. לכך מספר סיבות:

א. **מדיניות הכניסה לעזה ממילא מצומצמת**. הנהלים מתירים כניסה רק בארבעה מקרים ספציפיים- איחוד משפחות חצויות, חתונה, הלווייה או ביקור חולה במצב קשה, ורק למי שיש לו קרוב משפחה "מדרגה ראשונה" בעזה. בנוסף לכך, בדיקה ביטחונית נעשית לכל ישראלי המבקש להכנס לעזה ותקופת השהייה שלו בעזה מוגבלת. מכאן שאין תנועה בלתי מבוקרת ובלתי מפוקחת של ישראלים לתוך רצועת עזה, שמצדיקה הטלת איסור על כניסת סבים וסבתות לרצועת עזה.

ב. **סבים וסבתות, מפאת גילם ומצבם, אינם מהווים קבוצה "חשודה" בכל הקשור לסיכון ביטחוני הנובע מתנועת אנשים בין ישראל לרצועת עזה**. קשה להלום (ולתמוך בנתונים) טענה כי דווקא קבוצת אוכלוסיה זו היא קבוצה שיש למנוע את כניסתה לעזה.

ג. **כניסתם של סבים וסבתות לעזה לצורך השתתפות בהלווייה, חתונה או ביקור נכד חולה אינה מתרחשת באופן תדיר**, ואפילו לא על בסיס חודשי, אלא מדובר על כניסות ספורדיות, פעם בכמה חודשים, למספר ימים קצר. מכאן, שאין שום חשש לניצול הישראלים לרעה או להצפת המתפיש עם אינספור בקשות מצד סבים וסבתות ישראלים להיכנס לרצועת עזה מדי יום ביומו.

15. אם כן, השיקול הביטחוני, החשש מתנועות בלתי מבוקרות רבות בין עזה לישראל והחשש מהצפת המערכת בבקשות רבות- כולם אינם רלוונטיים כשמדובר בסבים וסבתות המבקשים לבקר ברצועת עזה. מדוע אם כן החליט המתפיש על החלטה כה פוגענית? מדוע למנוע מצעיר או צעירה מרצועת עזה לקבל חיבוק מסבא וסבתא, אותם לא ראה שנים, בעת חתונתו?

מדיניות שרירותית

16. העדרה של הצדקה ותכלית ראויה להחלטת המתפיש מובילה למסקנה שמדובר בהחלטה **שרירותית**, שנעשתה ללא חשיבה וכלאחר יד. **שרירותיות זו ברורה כשמש לנוכח התוצאה האבסורדית המצטיירת מקריאת "סטטוס ההרשאות"**: בעוד שסבים וסבתות פלסטינים יכולים להיכנס לישראל או לגדה המערבית לצורך ביקור נכדיהם במקרה של אבל, חתונה או ביקור חולה (וביקורי כלואים), סבים וסבתות שהם אזרחים ישראלים ושלכאורה זכאים למערך רחב יותר של זכויות ממדינתם, אינם רשאים להיכנס לרצועת עזה לביקור דומה.

17. יאמר מיד: מתן היתרים לסבים וסבתות הינו ראוי שכן הם חלק מהמעגל המשפחתי הקרוב ביותר של האדם. במיוחד בנסיבות בהן המפגשים המשפחתיים הם כה מעטים, וייחודיים, ראוי לאפשר לסבא ולסבתא- פלסטינים, ישראלים, מסלמים, נוצרים ויהודים- להשתתף בשמחות או ברגעי האבל של קרובי משפחתם. ואולם, **במה שונים סבים וסבתות ישראלים**

מחבריהם הפלסטינים? כולם מבוגרים ובאים בשנים, כולם אוהבים את ילדיהם ונכדיהם, כולם מתגעגעים, על כולם מוטלות הגבלות המונעות מהם מלבקר באופן חופשי את בני משפחותיהם המתגוררים בשטח אחר, בין אם זה רצועת עזה, ישראל או הגדה המערבית. ההבחנה בין סבים וסבתות ישראלים לפלסטינים היא לפיכך מלאכותית ושרירותית.

18. אף מקל וחומר יש להתיר לסבים וסבתות ישראלים לבקר את קרוביהם ברצועת עזה. שהרי, אין חולק כי לאזרחים אלו מוקנות זכויות רבות וחזקות יותר מלתושבי עזה או תושבי הגדה המערבית, מעצם היותם של הראשונים אזרחי מדינת ישראל. הייתכן כי תושבי עזה, המכונים למרבה הצער על ידי ישראל "תושבים זרים" חסרי זכות קנויה, יהיו זכאים לתנועה רבה יותר מאשר אזרחים ישראלים? תוצאה כזו עומדת בניגוד מוחלט לטענות המשפטיות של מדינת ישראל ולמדיניות התנועה הנוהגת.

סיכום

19. החלטת המתפ"ש לאסור על כניסת סבים וסבתות ישראלים לרצועת עזה היא מבישה ויש לחזור ממנה מיד. היא מעידה על שרירותיות וזלזול בזכותם של הסבים והסבתות לחיי משפחה, וזאת רק משום שבני המשפחה שלהם חיים בעזה. היא מעידה על חוסר הבנה בסיסי של החיים הקשים של אותם סבים וסבתות, שאינם זוכים לפגוש את בני משפחותיהם המתגוררים ברצועת עזה באופן קבוע ותדיר. היא מלמדת על אטימות ושרירות לב כלפי האנשים המבוגרים והחלשים ביותר באוכלוסייה. אין להחלטה זו שום תכלית והיא לא מגשימה שום ערך. תוצאתה היא קריעת משפחות והרחקתן עוד יותר זו מזו. תוצאתה היא סבים וסבתות הסובלים מצער ומגעגע, משום שלא זכו לראות את בני משפחותיהם פעם אחת נוספת בחייהם.

20. לנוכח חוסר החוקתיות והחוקיות של ההחלטה האמורה, אני קוראת לך לשנות לאלתר את "סטטוס ההרשאות" ושאר הנהלים הרלוונטיים ולהתיר בהם- כבעבר- את כניסתם של קרובי משפחה ישראלים, מדרגת סבא, סבתא, נכד ונכדה לרצועת עזה לביקור קרוביהם.

21. ככל שכך לא ייעשה (ולא נקבל הודעה על כך) בזמן הקרוב, נראה דרכנו פתוחה לערכאות.

בברכה,

מיכל לופט, עו"ד